

Doka

Het was nog in de jaren zeventig van de vorige eeuw: de tijd van hobbyboeken en genoeg vrije tijd om nieuwe vaardigheden te leren. Een donkere kamer leek me wel wat, nog niet wetend dat Hermans, een verdienstelijk amateur-fotograaf, dit tot een van zijn boektitels had genomen: *De donkere kamer van Damokles*. En ook schreef hij een intrigerend verhaal onder de titel *De blinde fotograaf*. Literatuur en fotografie kwamen in hem samen.

Maar terug naar de donkere kamer, een *Doka* in vaktermen. In onze kelder kon een hoek afgeschermd worden, een aannemer metselde even een muurtje, bevestigde een deur en legde een ingenieus lichtstelsel aan. De foto's moesten immers in speciaal rood licht tot leven gewekt worden. Rood en wit licht, met verschillende schakelknoppen. Een oud aanrechtblad en wat keukenkastjes van het grof vuil konden mooi dienst doen als werkblad en opslagruimte. Alles zwart geverfd. Een pomp met vlotter kon het afvalwater wegpompen vanuit de kelder naar het riool.

Bij de fotovakman kon al het materiaal besteld worden, van het Ilford zwart-wit fotopapier tot en met ontwikkeltanks voor filmrolletjes, ontwikkelloeistof en fixeerbakken. Fotopapier was duur en moest zorgvuldig behandeld worden, alleen bij rood licht uiteraard, anders kon je het meteen weggooien.

Er werd veel gefotografeerd. Zwart-wit rolletjes volgeschoten en dan maar die spanning van het zelf ontwikkelen in een ontwikkeltank. Film indraaien, ontwikkelen, spoelen, fixeren en de film te drogen hangen. Het kon maar in één keer goed gaan, een herkansing was niet mogelijk.

Met de negatieve rolfilms kon eindeloos geëxperimenteerd worden. Vergroten, delen eruit selecteren, retoucheren, filters toepassen. Een wereld ging voor je open en tips uit de hobbyboeken hielpen hierbij. Op school hadden we een fotoclub waar ik me uiteraard bij aansloot en meteen ook maar bestuurslid werd. Daar kon je ruim experimenteren met kleurenfoto's, droogapparaten en doordrukken van negatieven. De amanuensis, de heer Schotel, hield een oogje in het zeil.

Maar het zat natuurlijk ook in de afbeeldingen zelf. Fotoboeken hielpen je om te leren kijken. Ik had een exemplaar van het prachtige fotoboek *The family of man*

(1955) met foto's van o.a. Eva Besnyö, Ed van der Elsken en Cas Oorthuys. Leren kijken als de beroemde fotografen werd een nieuw doel.

In 2004 kwam voor ons de digitale fotografie binnensluipen. Alle foto's werden toen digitaal en de fotoplakboeken verdwenen. Incidenteel kon je zelf wat afdrukjes bij het Kruidvat maken. Fotozaken gingen over de kop, niemand kwam nog langs voor het ontwikkelen van filmrolletjes en afdrukken van foto's, laat staan fotopapier, ontwikkelaar of fixeer.

De digitale camera bood ongekende mogelijkheden. Opeens speelden financiën geen rol meer. Waar je vroeger nog nadacht of je een foto zou maken, die dan weer een gulden kostte, schoot je in het digitale tijdperk met gemak duizenden foto's. Alles werd gefotografeerd.

Toen de mobiele telefoon kwam met foto- en selfie-functie, was het hek echt van de dam. Alles werd beeld. Toch zei een collega deze week: ik maak bijna nooit foto's, ik zie liever alles met eigen ogen om het ten diepste te beleven. Als bewijs toonde ze al haar foto's op haar cyberspace-drive: 242 stuks. Een heel leven in een handvol beelden. De rest was innerlijk opgeslagen. Zo kan het ook.